

ANALI Gazi Husrev-begove biblioteke, Knjiga XXI-XXII,
Sarajevo, 2003, 352 str.

Anali su časopis kojeg od 1972. objavljuje Gazi Husrev-begova biblioteka (osnovana 1537). Prvobitni cilj ove publikacije je bio da se kroz naučne i stručne priloge iz oblasti historije, teologije i lingvistike prevashodno objavljuje građa iz same biblioteke, ali je taj početni zadatak davno prevaziđen, tako da danas u ovome časopisu možemo čitati razne priloge koji se ne temelje isključivo na građi i rukopisima iz ove biblioteke. Gazi Husrev-begova biblioteka po značaju svog rukopisnog fonda, posebno za period osmanske vladavine u Bosni i Hercegovini, predstavlja jednu od najvažnijih kulturnih institucija. Podatak da je sva građa u biblioteci mikrofilmovana, o čemu u uvodu piše urednik prof. dr. Enes Karić, od velikog je značaja ne samo za istraživače nego i za širu javnost. Ovaj broj *Anala* konceptijski ne odstupa od utvrđene tradicije, a prilozi i članci se uglavnom temelje na rukopisnim fondovima Gazi Husrev-begove biblioteke. Novina u ovom broju jeste objavljivanje dijelova iz magistarskih radova odbranjениh na Fakultetu islamskih nauka. Ovaj broj *Anala* sadrži petnaest radova i četiri osvrti sa kratkim biografijama znanstvenika koji su preminuli u perioda između pojavljivanja dva broja časopisa.

Nakon rada Kerime Filan "O jednom «sporadičnom» rukopisu na turskom i bosanskom jeziku" (str.9-40), nalazi se rad "O sidžilima u Gazi Husrev-begovoj biblioteci" Azre Gadžo-Kasumović (str.41-85). Autorica na početku daje osnovne podatke o samom sidžilu kao dokumentu, njegovoj strukturi i namjeni. U nastavku teksta Gadžo-Kasumović piše o bogatoj zbirci sidžila u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, kojih ukupno ima osamdeset i osam. To je ujedno i najveća, a samim tim i najvrednija zbirka ove vrste dokumenata u Bosni i Hercegovini. Autorica je svaki sidžil obradila pojedinačno, a poredani su hronološki. Kratak sadržaj svakog sidžila u mnogome će olakšati posao istraživačima.

Hatidža Čar-Drnda sa radom "Šerijatski sidžili i njihova zastupljenost u Bosni i Hercegovini" (str.85-94) daje pregled ove vrste sidžila u cijeloj Bosni i Hercegovini. Iako je autorica ovaj rad pročitala na skupu održanom u povodu pedesetogodišnjice Orijentalnog instituta u Sarajevu on sa predhodnim radom upotpunjava sliku o ovoj vrsti dokumenata u našoj zemlji. U uvodnim napomenama Hatidža Čar ističe da se dokumenti koji se nalaze u sidžilima mogu podijeliti na dva dijela: prvi dio

predstavljaju dokumenti nastali u sudnici, dok drugi dio čine naredbe visokih predstavnika Osmanskog carstva upućene nižim instancama i kadijama. U Bosni i Hercegovini najveći dio sidžilske građe nalazi se u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, ali se dio te građe čuva i u Orijentalnom institutu u Sarajevu, Arhivu grada Sarajeva, Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci u Sarajevu, Arhivu Bosanske krajine u Banja Luci, Arhivu Hercegovine u Mostaru, Arhivu Srednje Bosne u Travniku i Regionalnom istorijskom arhivu u Tuzli.

Slijedi zajednički rad Vere Štimac i Samije Sarić "Gazi Husrev-begov bezistan i Tašlihan u Sarajevu 1889-1890" (str.95-118). Rad opisuje ove institucije od njihovog osnivanja do kraja XIX stoljeća. Opisi požara koji su bili česta pojava u to vrijeme također su našli mjesto u ovom radu. Autorice daju podatke o vlasnicima objekata u ovim institucijama kao i o broju dućana /radnji/ u njima. Jedan od zanimljivih podataka u ovom tekstu je i taj da je jedna žena, što je bila rijetkost u to vrijeme, Hadži Kararević Ašida, bez muškog srodnika, imala svoj dućan na broju 73. Ovim prikazom autorice nam približavaju ne samo trgovačku sliku tog vremena nego i svakodnevnog života u ovim institucijama.

Na značaj Trebotića i utvrde Kličevac u osmanskome periodu historije Bosne i Hercegovine ukazuje u svom radu Aladin Husić "Trebotić i utvrda Kličevac u vrijeme osmanske vladavine" (str.119-134). U uvodnom dijelu Husić se osvrće na samu godinu pada Trebotića pod osmansku vlast i na još uvijek nedefinirano pitanje opsega ove nahije prije dolaska Osmanlija. Također, daje podatke o broju sela u ovoj nahiji kao i o naseljenost tih prostora. Administrativnom podjelom na susjedne nahije, Osat i Birče, Trebotić kao upravni centar prestaje postojati. Kada govori o Kličevcu autor se osvrće i na pisanje imena te utvrde u osmanskim dokumentima i na nekoliko varijanti prevođenja koje su do sada bile u upotrebi. Husić daje i podatke o vojnoj strukturi Kličevca nakon pada pod osmansku vlast. Ovim radom Aladin Husić je dotakao prostore u kojima su historijski tokovi još uvijek vrlo malo poznati.

Sljedeći rad je "Šejh Sejfudin Fehmi ef.Kemura 1863-1917", čiji je autor Samija Sarić (str.135-142). Ovaj rad predstavlja biografiju sa bibliografijom Šejha Kemure.

Iako pročitana još 1955.g. na X međunarodnom kongresu bizantologa u Istanbulu rad preminulog Tajiba Okića "Bosanski krstjani (bogumili) prema nekim neobjavljenim osmanskim izvorima" (str.143-166) zaslužuje značajnu pažnju historičara a posebno medijavališta. Okić u ovom radu podvrgava temeljitoj kritici stavove onih historičara koji su negirali postojanje bogumila u Bosni, te upućuje na izvore iz arhiva u Istanbulu i Ankari.

Mina Kujović je iz Arhiva BiH odabrala dokumente o historiji vakufa (str.167-180). Pored pojedinačnih dokumenata koji se tiču vakufa uopće u Bosni i Hercegovini

ni, autorica je priložila i spisak imena ljudi koji su dali dobrovoljne priloge za izgradnju Ajas-pašino dvora u Sarajevu.

Rad Ahmeda Alibašića pod naslovom "Ibn'Asakirova povijest grada Damaska: Slavno dostignuće muslimanske historiografije" predstavlja pokušaj rezimiranja dosadašnjih saznanja o jednom djelu koje je biografski rječnik u kojemu su obrađene biografije osoba koje su posjetile ili živjele u Damasku, ali i biografije osoba koje su živjele ili su posjetile Šam, uključujući i Halep i druge gradove. Alibašić rekonstruirao faze kroz koje je prošlo ovo djelo u svome nastajanju (sredine 12. stoljeća), te se osvrće na njegov utjecaj na muslimansku historiografiju.

Rad iz teologije Ahmeda Adilovića pod naslovom "Rukopisi Mehmeda Handžića o tumačenju ajeta o propisima iz sure En-Nisa" je prvi u nizu od četiri rada koji se bave teološkim pitanjima.

Posljednji rad je "Bibliografija radova Fehima Nametka za period 1967-2001." koji su priredili Osman Lavić i Zilha Muminović.

U rubrici "In memoriam" nalaze se radovi Enesa Pelidije "Akademik prof.dr. Avdo Sućeska", Muhameda Mrahorovića "Šehid mr. Nijaz Šukrić", Fejić Zejnula "Merhum dr. Adem Handžić" i rad Enesa Karića "Merhum dr. Ismet Kasumović".

Iz svega izloženog vidi se da ovaj časopis čitaocu nudi priloge iz raznih naučnih oblasti, a opći dojam bio bi još bolji ukoliko bi se poboljšao tehnički izgled i sadržaj časopisa tematski podijelio, što bi znatno olakšalo njegovo čitanje. I pored toga, sadržaj ovog broja, sa izvornim i vrijednim naučnim radovima, ostao je u skladu sa dugogodišnjom tradicijom *Anala*, koji mogu poslužiti naučnicima različitih profila. ■

Hana Younis